

#klimaatraad: wat zeggen klimaathelden uit ons land?

Ondanks COVID-19, energieprijzen en andere crisissen blijft het klimaatprobleem urgent. Gelukkig kunnen maatregelen als energiebesparing meerdere problemen tegelijk aanpakken.

Velt is daar pionier in, met haar missie in ecologisch leven, koken en tuinieren.

In het boek '**tien klimaatacties die werken**' van Pieter Boussemaere is 'actie 1: informeer jezelf' en 'actie 2: beïnvloed je omgeving'. Dit tussenseizoen is daar een uiting van, en geeft een samenvatting van de eerste 20 afleveringen van '**De #klimaatraad**'. Voor elk filmpje van het seizoen 2021 dat je op VRTmax kan zien, moet je reclame uitzitten. De boodschap van mensen uit diverse domeinen bevat ook oplossingen. Om het filmpje zelf te zien, klik je op de [link](#).

#de fashionista: Fiona De Hondt vindt dat fashion slecht gemaakt is, dus snel kapot. Een grote keten gooit ook jaarlijks vrachtwagens onverkochte kleren weg. Haar boodschap is: doorbreek deze waanzin en koop tweedehandskledij. Dat speelt in op jongeren die het belangrijk vinden om zich een persoonlijke stijl aan te meten. Of spaar wat langer voor kwaliteitskledij die je veel langer kan dragen.

#de kok: Restaurant 'humus x hortensa' van Caroline en Nicolas in Elsene werkt uitsluitend met lokale producten, zonder vlees of vis. Ze gebruiken ook geen avocado's omdat die onrijp geplukt zijn en hierdoor veel van hun kwaliteiten missen. Wel serveren ze groenten van kortbij/van het seizoen. Ze kiezen ook voor meubels die lang meegaan en mooier worden naarmate ze ouder worden.

#de planetariër: De mondiale CO₂-uitstoot van vliegen groeit nog steeds, maar met enkele tientallen € compensatie voor een vlucht kan je enkel je geweten sussen. bv. voor een retourreis naar Qatar suggereert Treesforall slechts €24,57. Correspondent Jelmer Mommers lanceerde het begrip planetariër om mensen aan te duiden die minder vliegen uit bezorgdheid voor het klimaat, en Toby Lauwerier is zo iemand. Met 'zomer zonder vliegen' wil hij je een aangename reis doen beleven met andere vervoersmiddelen (trein, fiets, te voet), met aandacht voor het traject onderweg. Trek dus liever wat meer tijd uit voor een trip i.p.v. meermaals per jaar een korte citytrip, of reis eens wat dichterbij huis.

#de klimaatjournalist: VRT-klimaatjournalist Stijn Vercruysse moet altijd op zoek gaan naar de beste manier om het probleem uit te leggen, met voorbeelden over hoe het leven oncomfortabeler wordt met de klimaatverandering. In bijvoorbeeld Afrika is klimaatverandering al lang aan het inhakken op de levenskwaliteit, maar ook bij ons zijn de tekenen steeds duidelijker. Het klimaat is als een olietanker: je moet tijdig bijsturen voor het te laat. We moeten vooral inzien dat de maatregelen om de CO₂-uitstoot te verminderen, ook andere voordelen hebben, zoals een verbetering van de luchtkwaliteit.

#de econoom: Econoom Jonas Van der Slycken van de UGent noemt ons streven naar economische groei, met het BNP als 'beste' maatstaf voor maatschappelijk welzijn, niet alleen onwetenschappelijk maar ook gevaarlijk. Veel zaken worden niet opgenomen in het BNP: de waarde van huishoudelijke arbeid, vrijwilligerswerk, huidige en toekomstige kosten van klimaatverandering, gezondheidsklachten door luchtvervuiling, uitputting van grondstoffen... Er wordt enkel gekeken naar wat er op markten verhandeld wordt. Ook saneringsmaatregelen bij milieurampen horen daarbij, terwijl dit enkel het herstellen is van wat we door onze fouten hebben vernield. Economische groei is ook niet goed voor iedereen, want die grotere koek wordt niet eerlijk verdeeld. Zo bezitten de rijkste 8 mensen evenveel als de armste 50 % van de wereldbevolking. Mensen zijn blijkbaar onverzadigbaar, maar weet dat boven een bepaald inkomen nog meer geld niet leidt tot meer welzijn. We moeten stoppen met ons geloof in economische groei omdat het een adequate aanpak van de klimaatverandering belemmert.

Tussenseizoen 2, Velt-Brasschaat, november 2022

#de statisticus: Joris Meys is statisticus, data-analist en bioloog. Als tiener las hij het eerste IPCC-klimaatrapport. De voorspellingen daarin zijn ongeveer allemaal uitgekomen. Nu, bijna dertig jaar later, bevat het nieuwe rapport een niet mis te verstane waarschuwing. Toch lijkt er ruimte voor interpretatie omdat wetenschappelijke rapporten werken met kansberekeningen. Klimaatontkenners of twijfelzaaiers misbruiken deze 'onzekerheid' om diverse redenen. Vreemd, want we verlaten toch ook het strand wanneer we zware onweerswolken zien afkomen, ook al zijn we niet echt zeker dat het zal stormen. Of zoals Greta Thunberg zegt: het enige zinnige wat we nu moeten doen is: aan de noodrem trekken.

#de circulair: Brigitte Mouligneau van Vlaanderen Circulair legt uit dat slim omgaan met materialen ook goed is voor onze koolstofvoetafdruk omdat 60 % daarvan te maken heeft met het ontginnen, vervoeren en verwerken van materialen, en met de energie die daarvoor nodig is. Een interessante evolutie is het begrip 'as a service', waarbij je bijvoorbeeld kantoorinterieur kan huren, of het waarbij je een contract kan afsluiten voor lichtcomfort i.p.v. afzonderlijke contracten voor lampen, onderhoud en elektriciteit. Omdat de aanbieder/leverancier ook instaat voor de werkingskosten, heeft hij voordeel bij kwalitatieve oplossingen (langere levensduur, energiezuiniger).

#de cartoonist: De klimaatcartoons gaan dezer dagen vlot van de hand, dus in die zin heeft Lectrr geen klagen over het klimaat. Politici en alle mogelijke groepen in onze maatschappij hebben meningen en antwoorden, maar cartoonisten zijn de ambetanteriken die met nieuwe vragen komen en de mensen doen nadenken. Zo kunnen we allemaal vele kleine dingen doen die samen iets groots betekenen.

#de boer: Gijs en Jules van Kempengoud in Essen boeren bio (geen pesticiden maar teeltwisselingen en resistente gewassen, compost...) en verkopen lokaal (korte keten waardoor ze uitsparen op transport). Boeren zijn erg afhankelijk van het klimaat, maar door verschillende gewassen te telen, spreiden ze het risico. De grond is de smaakmaker, veel meer dan hydrocultuur. Ook kleinschaligheid is een troef en maakt minder kwetsbaar, en de huidige landbouwcrisis toont pijnlijk aan dat dit belangrijk is.

#de jurist: De idee om rechten van de natuur te kunnen vertegenwoordigen op een rechtbank is relatief nieuw, en milieujurist Hendrik Schoukens neemt dit ernstig. Op die manier zou iemand naar de rechtbank moeten kunnen stappen namens beuken omdat die heel gevoelig zijn voor klimaatverandering. Het kan een interessant bijkomend juridisch wapen zijn in de strijd tegen klimaatverandering. Zonder deze strijd zagen we de tak af waarop we zitten.

#de rebellen: Geweldloos verzet was de strategie van Martin Luther King, Mahatma Gandhi en Václav Havel. Het is vandaag ook de strategie van Extinction Rebellion, een internationale beweging die eist dat loze beloften vervangen worden door ingrijpende klimaatmaatregelen. Onmiddellijk. Ze komen op voor de natuur, dus ook voor zichzelf (en in uitbreiding alle mensen) omdat we deel zijn van de natuur.

#de bioloog: Bioloog Hans Van Dyck legt uit dat uitsterven van planten- en diersoorten op zich normaal is. Problematisch is de snelheid waarmee dat nu gebeurt. Nu is de mens de hoofdverantwoordelijke, met de klimaatverandering en de versnippering van leefgebieden. Deze massa-extinctie voltrekt zich zo snel dat natuurlijke systemen ontwricht geraken.

De natuurlijke omgeving levert ons heel veel voordelen. Zo is aangetoond dat in gebieden waar veel vlinders zijn, jongeren veel minder allergieën hebben. Als kinderen spelen in 'gezonde natuur', nemen ze micro-organismen en bacteriën op waardoor hun immuunsysteem versterkt wordt.

In de laatste 10.000 jaar is het klimaat op onze planeet zeer stabiel geweest, en dat heeft gezorgd voor comfort en florerende beschavingen. Die stabiliteit duwen we nu in de gevarenzone. Als een grote groep wetenschappers unaniem alarmbellen luiden, moeten we die waarschuwingen ernstig nemen.

#de permafrostonderzoeker: Eén vierde van ons aardoppervlak bevat permafrost. Hanne Hendrickx, fysisch-geografe en permafrostonderzoeker, legt uit wat er zou kunnen gebeuren als we de opwarming niet **onder 2 graden Celsius** houden en de permafrost verder ontdooit. Het brengt niet alleen de stabiliteit van constructies in gevaar. Ook ziekten uit het verleden kunnen een comeback maken, en als dat ziekten zijn die we niet kennen, kan dat een groot probleem vormen. Het derde probleem is misschien wel het belangrijkste. De onder het ijs opgeslagen broeikasgassen (CO₂ en methaan) kunnen vrijkomen en zorgen voor een positieve feedback en een niet meer te controleren klimaatontsporing.

#de doener: Elise Steyaert van de burgerbeweging 'Klimaan' in Mechelen toont aan dat je als individu wel degelijk iets kan doen aan de klimaatopwarming. Je kan de handen in elkaar slaan met medeburgers, bijvoorbeeld onder de vorm van energie-coöperaties. Zo kunnen we allemaal aandeelhouder worden van de oplossing, en mee beslissen! Zie ook <https://www.rescoopv.be/>.

#de verzekeraar: Wauthier Robyns, woordvoerder van Assuralia, legt uit dat verzekeringen bedoeld zijn voor onvoorziene omstandigheden. Hoe meer men opschuift naar het zekere, hoe minder dat verzekeringen zich daar voor lenen. Verzekeraars zijn immers commerciële bedrijven met winstoogmerk, dus: hoe groter de kans op rampen, hoe hoger de verzekeringspremie. Op lange termijn kan men zich dus niet verzekeren tegen klimaatverandering.

#de hydrologe: Inne Vanderkelen is hydrologe aan de VUB en onderzoekt de interactie tussen water en klimaat. Op jaarbasis is er onvoldoende neerslag om de grondwatertafel aan te vullen. Als het dan regent, is het vaak zeer intens, met meer kans op overstromingen. Dat wordt nog versterkt door de hoge verhardingsgraad waardoor het water niet goed in de bodem kan dringen en via de riolering wordt afgevoerd naar zee. Een te laag grondwaterpeil is een probleem omdat drinkwatermaatschappijen, de industrie en de landbouw voor een deel op die grondwaterreserves aangewezen zijn.

Een belangrijke oplossing is betonstop en ontharding. Daarnaast kunnen we voor de tuin of het toilet drinkwater vervangen door regenwater. Het bufferen van dat regenwater helpt dan weer tegen overstromingen en erosie. Het overschot aan regenwater laten we best insijpelen in een WADI.

We moeten het hele jaar spaarzaam omgaan met water, en moeten we meer water hergebruiken. Zo is het water dat we gebruiken bij het kuisen van groenten, perfect geschikt voor de planten. De industrie kan water indien nodig zuiveren voor hergebruik, bijvoorbeeld voor de landbouw. Zo wordt er nu geïnvesteerd in het zuiveren van het stadswater om het te hergebruiken in de industrie.

#de classicus: Classicus Bram Demulder ziet vanuit zijn kennis over de Griekse Oudheid, ook de eigen tijd soms scherper. Mythes lijken te tonen wat een bepaalde groep mensen 'normaal' vindt. Zo is de economische mythe vandaag heel sterk. In de Griekse mythologie vinden we dus een waarschuwing tegen ongelimiteerde hebzucht en het feit dat limieten niet per definitie slecht zijn.

#de ambassadeur: De eilandstaten in de Stille Oceaan zijn de kanaries in de klimaatkolenmijn. Ambassadeur John Licht van de staat Vanuatu vertelt wat er met zijn eilanden aan het gebeuren is. Ze zien het zeeniveau op een problematische manier stijgen, en vernietigende tropische cyclonen over zich komen. Natuurrampen zijn er al een hele tijd, maar ze zijn nu erger geworden en komen vaker voor. Deze eilandstaten worden het hardst getroffen door de klimaatverandering, terwijl ze helemaal niet aan de basis ervan liggen. De weerpatronen hebben ook de oogsten gedecimeerd, en de koraalverbleking heeft de riffen, de vispopulatie en het ecosysteem in de oceaan aangetast. Hierdoor komt de voedselvoorziening in het gedrang. De eilandstaten zien zich als beschermer van de oceaan en willen in een coalitie een stem hebben bij het Internationale Strafhof of het Internationaal Gerechtshof.

[#de gedragsontwerper](#): We erkennen het klimaatprobleem, en toch verandert er niet veel. Logisch, zegt psycholoog en gedragsontwerper Tom De Bruyne. Het vragen van opofferingen heeft weinig effect omdat we onszelf wijsmaken dat onze inbreng een druppel op een hete plaat is. De wervende technieken die populistten gebruiken om bang te maken, zouden onze leiders beter ook gebruik om ons enthousiast te maken voor de klimaatmaatregelen en hun positieve (neven)effecten. Om gedrag te veranderen, moeten we verleid worden. We moeten mensen nieuwe ideeën geven over hoe we geluk in ons dagelijks leven brengen. Marikondo is daarvan een voorbeeld: gelukkig worden door spullen uit het huis te verwijderen, beseffende dat we ons suf aan het consumeren zijn.

[#de antropoloog](#): Antropoloog Koen Stroeken legt uit hoe we kunnen leren van volkeren die leven van de natuur, als jager-verzamelaar. Bij hen is alles gratis en speelt tijd geen rol. Delen is er heel belangrijk omdat ze geen voorraden kunnen opslaan. Anderen zijn blij als iemand een prooi schiet want ze weten dat er gedeeld wordt. Dat verandert de relatie tussen mensen enorm: er is een basisvertrouwen dat constant bevestigd wordt. Wij hebben 'delen' nodig, het plezier van het delen zit in ons brein vervat. Kringloopwinkels, energiedelen, maar dichterbij Velt: samentuinen en de zadenwerkgroep zijn daar goede voorbeelden van.

Eddy Janssen, n.a.v. de klimaatconferentie COP 27 die begint op 6 november in Egypte.